

An abstract graphic on the left side of the slide. It features several long, wavy, colorful lines in orange, purple, yellow, green, and red. These lines are intertwined with a string of small, colorful beads (red, yellow, green, blue) that forms a thick, textured shape at the bottom left.

Een zwarte bladzijde omslaan

Hoe Grensoverschrijdend gedrag
aankpakken in jeugdhulp,
gezinsondersteuning en kinderopvang?

Hoorzitting Commissie
Grensoverschrijdend Gedrag
18 januari 2018

STERK IN WELZIJN

Jan Bosmans
Sectorcoördinator Jeugdhulp, Gezinsondersteuning en
Kinderopvang

Vlaams Welzijnsverbond ?

Missie : Samen Werken aan welzijn

Het Vlaams Welzijnsverbond verenigt initiatiefnemers in de jeugdhulp en gezinsondersteuning, in de kinderopvang en in de ondersteuning van personen met een beperking. Werken aan welzijn is onze kerndoelstelling. Wij zoeken gericht naar kansen om het recht op welzijn voor iedereen te maximaliseren, daarvoor creëren wij nieuwe opportuniteiten. Zo bouwen wij mee aan een solidaire samenleving.

Vanuit vier kernwaarden

Wij ontwikkelen onze werking vanuit vier kernwaarden die samen ons ethisch kompas vormen:

RESPECT	voor de fundamentele rechten van elk individu
SOLIDARITEIT	die nodig is om welzijn te garanderen voor iedereen
VERBINDING	met al wie inzet op welzijn
ENGAGEMENT	om noden aan te kaarten en kwaliteit van leven te bepleiten.

Welzijnsgericht ondernemen

Als **werkgeversorganisatie** ondersteunen wij onze leden in welzijnsgericht ondernemerschap en behartigen hun belangen. We beïnvloeden maatschappelijke en politieke ontwikkelingen door een actieve rol op te nemen in relaties met overheid en partners.

Het Vlaams Welzijnsverbond staat midden in de samenleving. We gaan een **open dialoog** aan met iedereen die zich inzet om welzijn te creëren voor individu en maatschappij en vormen hiertoe partnerschappen.

Het Vlaams Welzijnsverbond vertegenwoordigt als **koepelvereniging** 750 voorzieningen/organisaties, samen goed voor een capaciteit van ongeveer 27.000 opvangplaatsen.

We zijn erkend als **werkgeversorganisatie**. Onze leden stellen zowat 30.000 werknemers tewerk.

We zijn aangesloten bij Verso, Vereniging voor Social Profit Ondernemingen, de intersectorale werkgeversorganisatie voor de socialprofitsector in Vlaanderen.

Hoe een zwarte bladzijde omslaan ?

Het voorbije decennium werd op beschamende en pijnlijke wijze duidelijk dat SCOG een realiteit is die we niet kunnen en willen negeren.

SGOG kan voorkomen in alle situaties waar mensen zorg voor mekaar opnemen en lichamelijk met elkaar omgaan.

Dus zeker ook in hulpverleningssituaties en bij opvoeding en huisvesting van kwetsbare minderjarigen en jongvolwassenen.

Hier is per definitie machtsongelijkheid en assymetrie.

SGOG kent vele aspecten (personeel – jongeren – dader – slachtoffer ...)

Het is een hardnekkig en jammer genoeg blijvend aandachtspunt (2004 - 2017)

Toch is er veel aan te doen. Hoe heeft het Vlaams Welzijnsverbond dit aangepakt ? Voorzichtig positief. Ben geen expert in (aanpak) SGOG zelf. Jeugdhulp omvat vele sectoren (BJB, OPH,CKG, CIG, PLZ...)

Aanpak

Realiteit erkennen - verontschuldigen

Informatie

Sensibilisatie

Verdiepen

Preventie / ondersteunen / reactie

Bespreekbaar

Commitment

Aanhoudend

Gezamenlijke verantwoordelijkheid

<http://www.vlaamswelzijnsverbond.be/intersectoraal/ethische-commissie/adviezen>

Acties 2004 – 2017

Ethisch advies : Omgaan met (vermoedens van) seksueel grensoverschrijdend gedrag (2004)

-> Studiedag : Horen, zien en ...spreken ! (2004)

Apart Themanummer Tijdschrift voor Welzijnswerk (Jrg. 28, nr. 264, dec. 2004)

Verspreiden **nuttige documenten** (2009)

Aanbeveling van preventieve en ondersteunende acties in het omgaan met SGOG tussen hulpverleners en gebruikers (2011)

Verspreiden van **Nederlands Rapport** Commissie Samson
' Omringd door zorg, en toch niet veilig ' (2011)

Acties II 2004 – 2017

Grensoverschrijdend gedrag aanpakken is een deel van **kwaliteitsbeleid** van voorzieningen (2011)

Engagementsverklaring ter bescherming van de seksuele integriteit van de minderjarige in de jeugdhulp en de kinderopvang' (2012)

Verspreiden **rapporten van Min. J. Vandeurzen** (Historisch Misbruik – misbruik volwassenen in gezagsrelaties)

Engagementsverklaring tegen geweld en misbruik in voorzieningen (2014)

Verspreiden **Affiche** (2014)

Ethisch advies : Lichamelijk handelen in zorg- en ondersteuningsrelaties (2016)

Studiedag (2017)

Ethische commissie : adviezen

Advies 1 **Opnamevrijheid - opnameplicht in particuliere welzijnsvoorzieningen**

Advies 2 **Omgaan met (vermoedens van) seksueel grensoverschrijdend gedrag (2004)**

Advies 3 **Zorgvuldig omgaan met informatie-uitwisseling in het welzijnswerk**

Advies 4 **Uw regels zijn de onze niet...**

Ethisch omgaan met grenzen en begeleidingsafspraken

Advies 5 **De positie van de hulpverlener in welzijnsvoorzieningen: geprangd tussen aansprakelijkheid en verantwoordelijkheid**

Advies 6 **Zorgzame ondernemers in de zorg.**

Over managementaspecten en leiderschapstijl in welzijnsorganisaties

Advies 7 **Continuïteit van zorgrelaties**

Advies 8 **Lichamelijk handelen in zorg- en ondersteuningsrelaties (2016)**

ADVIES Horen, zien en ...spreken !

Omgaan met (vermoedens van) seksueel grensoverschrijdend gedrag (2004)

REALITEIT → VERANTWOORDELIJKHEID

VERMOEDEN / FEIT

JUSTITIEEL / ZORGETHISCH MODEL (2 discours – vertrouwen)

Misbruik

SGOG

vorm van seksueel georiënteerd gedrag

(non) verbaal

(on)bewust

medewerkers-medebewoners

derden, familieleden

dat ervaren wordt door cliënt of anderen als

negatief, ongewenst,gedwongen

onafhankelijk van situatie, tijd en plaats

Omgaan met feitelijk vaststaand SGOG juridisch omschreven als

Seksueel misbruik → aangifterecht -> plicht tot hulpverlening

-> plicht tot melden

kader

- SGOG is ruimer dan seksueel misbruik
ervaren van SGOG zonder ontoelaatbare handeling (bijzondere hulp)
- Statuut van vermoedelijke dader medewerker (werkgever - arbeidsreglement)
andere cliënt
-> slachtoffer helpen
intrafamiliaal
- Positieve en open visie op seksualiteit (geschreven referentiekader)
- Lichamelijkheid in zorg (geen steriele, afstandelijke, koude zorg)
- Achterliggend waardekader (zelfstandigheid veronderstelt relationele
verbondenheid
- Subjectieve betekenis / objectieve grenzen/meest zinvolle perspectief (groei)

Preventie / reactie / communicatie

PREVENTIE	bespreekbare cultuur van lichamelijke interactie en seksualiteit openheid en maturiteit van begeleiders relationeel seksuele vorming van cliënt (weerbaarheid) herkennen van signalen vertrouwensrelatie ouders / familie
REACTIE	als hulpverlener (slachtoffer en/of dader cliënt) als werkgever onafhankelijk meldingspersoon / meldpunt (-> PdK) uitgewerkt meldingstraject vertrouwenscentra kindermishandeling ondersteuning van ouders en leefomgeving
COMMUNICATIE	veiligheid van slachtoffer eerst correcte dialoog en info : slachtoffer/dader/medebewoners... communicatieplan media

Themanummer Tijdschrift voor Welzijnswerk

Jrg. 28, nr. 264, dec. 2004

ADVIES 2 seksueel grensoverschrijdend gedrag - 15 juni 2004

De ontwikkeling van een zorgtraject - Peter Adriaenssens

Verantwoord handelen bij vermoeden van seksueel gedrag - Frank Hutsebaut

De andere kant van de seksualiteit

Mensen met een handicap en menselijke seksualiteit

Vanuit een visie op seksualiteitsbeleving werken aan preventie

Zorg voor personen met een niet-aangeboren handicap

SGOG door een medewerker

Verankering van preventie en aanpak van SGG in het kwaliteitshandboek

Een docudrama over crisiscommunicatie in een fictieve welzijnsvoorziening

Crisiscommunicatie bij SGG

Op weg naar een beleidskader voor omgaan met SGG binnen de hulverlening

Hoe omgaan met seksueel grensoverschrijdend gedrag - slottoespraak

Aanbevelingen van preventieve en ondersteunende acties (2011)

Referentiekader, procedures (detectie, aanpak)

Interne / externe vertrouwenspersoon (special person of contact)

Samenwerking andere hulpverleners/politie/parket

Advocaat / woordvoerder

Melding aan subsidiërende overheid

Uitbreiding spreekrecht

Juridisch kader professioneel handelen private non-profit (J.PUT, KUL)

Protocol Kindermishandeling

Meldingsplicht

(burgerrechtelijke) aansprakelijkheid / verzekering

Integreren in kwaliteitsbeleid van voorzieningen (JH, CKG,KO)

Bvb. erkenningsbesluit artikel 11 (alg. erkenningsvoorwaarden voorzieningen OBJ)

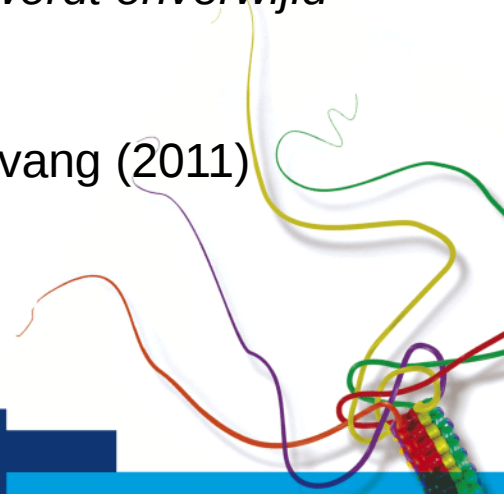
*21° de voorziening beschikt over een **geschreven referentiekader** voor grensoverschrijdend gedrag ten aanzien van de gebruikers.*

*De organisatie hanteert een **procedure** voor preventie van, detectie van en gepast reageren op grensoverschrijdend gedrag ten aanzien van de gebruikers.*

*In die procedure is een **registratiesysteem** opgenomen.*

*Grensoverschrijdend gedrag ten aanzien van gebruikers wordt onverwijld **gemeld** aan de administratie*

Ook in Centra Kinderzorg en Gezinsondersteuning, Kinderopvang (2011)

Documenten en publicaties bekend maken en verspreiden

Eindrapport commissie Samson uit Nederland (2012) oa

- kennisopbouw over daders,slachtoffers,frequentie
- screening medewerkers en pleegzorgers
- ratio aantal begeleiders/kinderen

Op vraag van minister Vandeurzen stelden P. Adriaenssens en I. Delameillieure op 18 december 2013 **twee rapporten met beleidsaanbevelingen** inzake de aanpak van misbruik voor.

- de aanpak van misbruik van volwassenen in gezagsrelaties
- het experten-panel historisch misbruik, dat zich boog over de vragen welke aanpak maximaal bijdraagt tot de erkenning, heling en herstel van slachtoffers / overlevers van historisch misbruik, en wat er vandaag en in de toekomst kan gedaan worden om dergelijke situaties te vermijden.
- initiatieven : meldpunt 1712 (03.2012) Vlaams Actieplan Kindermishandeling, de engagementsverklaring ter bescherming van minderjarigen in het onderwijs, de sport, de jeugdsector en de kinderopvang

engagementsverklaring

Ondertekening 29 februari 2012

“ Het is onze expliciete bekommernis om voor kinderen en jongeren een klimaat te creëren waarin zij zich op relationeel en seksueel vlak kunnen ontwikkelen en ontplooien. We willen ertoe bijdragen dat zij kunnen uitgroeien tot personen die op een positieve, respectvolle, evenwichtige en verantwoordelijke manier omgaan met hun seksualiteit en hun partners. Centraal staat daarbij het belang van de minderjarige.

Normerende principes zijn richtinggevend: er moet sprake zijn van zelfrespect, wederzijdse toestemming, vrijwilligheid en gelijkwaardigheid tussen de partners. De leeftijd van de betrokkenen en de context zijn daarbij belangrijke aandachtspunten.

Elke medewerker in de jeugdhulp en de kinderopvang is mee verantwoordelijk om de seksuele integriteit van elk kind in zijn hulp- of opvangomgeving te vrijwaren.”

Commitment:

- >ondersteunende, sensibiliserende initiatieven
- >proactief beleid
- >ondersteunend en vormend materiaal
- >stimulering procedures preventie, detectie, aanpak, rapportage, nazorg...

Affiche

±1000 expl.

WE ENGAGEREN ONS TEGEN GEWELD EN MISBRUIK IN ONZE VOORZIENING

Ieder mens is voor ons even waardevol.
Niemand mag zijn macht misbruiken of geweld plegen tegen een ander.
Niemand van de andere jongeren,
maar ook niemand van de begeleiders of de andere medewerkers.

We nemen klachten over geweld en misbruik steeds ernstig.

Ook als het gaat over wat in het verleden gebeurde.

Je mag je begeleider hierover steeds aanspreken,
of je richten tot volgende vertrouwenspersoon in onze voorziening:

.....

Zij zullen naar je luisteren en met jou bespreken welke stappen er
verder gezet worden. Indien nodig en gewenst, geven we jou of je ouders
informatie en ondersteuning bij juridische stappen.

Misbruik en geweld voorkomen we!

We kiezen ervoor om conflicten op een geweldloze manier op te lossen
en willen onze jongeren ook weerbaar maken tegen misbruik.

We werken samen met het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling,
waarmee je steeds contact kan opnemen voor al je vragen en klachten:

.....

Je kan ook terecht bij Tele-Onthaal op het nummer 106 (anoniem en 24u/24)
en bij de hulplijn 1712 (www.1712.be)

Engagement tegen geweld en misbruik

Leden-voorzieningen ondertekenen **Charter** (2014) dat bij affiche hoort

- ✓ **We nemen klachten over geweld en misbruik steeds ernstig**
(kwetsbare groep, erkennen leed en pijn uit verleden, persoonlijke steun, herstelgericht, vertrouwenspersoon...)
- ✓ **We ondernemen acties om geweld en misbruik te voorkomen**
(bespreekbaar, geweldloosheid, sensibilisering, informatie, signalen, toezicht...)
- ✓ **We werken samen met de ganse sector en de samenleving**
(kwaliteitsdecreet, communicatie, VK, doorverwijzing, 1712...)

Meewerken aan GEEF JE PIJN EEN PLAATS (11.2014)

“Historisch” misbruik in jeugd- en onderwijsinstellingen in Vlaanderen”

mensonterende ervaringen in een jeugd- of onderwijsinstelling periode 1930 – 1990

In uitvoering van een resolutie (2013) werd in opdracht van J. Vandeurzen
volgend aanbod ontwikkeld i.f.v. de *individuele noden* van slachtoffers (1.12.2014)

- oprichting van de Erkennings- en Bemiddelingscommissie voor Slachtoffers van Historisch misbruik
- organisatie van lotgenotencontacten in elke provincie

Vlaams Welzijnsverbond roept alle leden uitdrukkelijk op om hieraan mee te werken

ADVIES lichamelijk handelen

Lichamelijk handelen in zorg- en ondersteuningsrelaties (2016)

1 Online enquête

Lichamelijkheid en affectiviteit als kracht in hulpverlening

Veranderingen in omgaan

Hulpverlening is niet alleen verbaal maar ook lichamelijk en relationeel

-> verandering tengevolge misbruik

-> lichameijke bejegening is steeds problematischer (vermijden)

Feminisering van sectoren, we missen kansen (rolpatronen,cult-sensit.)

Spanning afstand en nabijheid (afstandelijkheid)

2 Zorg-ethisch kader rond lichamelijkheid en professionele zorg

Lichamelijkheid als deel van identiteit

(respect, verzorging, troost, eindigheid, zintuigen, seksualiteit, agressie, inclusie)

Professioneel handelen

Lichamelijkheid als deel van empathie en waarden als integriteit

Aanbevelingen

-> typologie van mogelijke professionele handelingen

Moeilijk eenduidige aanwijzingen te geven

**Accidentele aanraking, Functioneel teken, Expressief, Affectief, Sussend
Ondersteunend, Taakgericht, Verzorging, Speels, Deblokkerend (kine)
Sensueel, door cliënt, niet door hulpverlener
Agressief, begrenzend, beschermend**

-> beleidsmatig handelen met lichamelijkheid

- **Stakeholders betrekken bij beleid rond lichamelijkheid**
- **Dialoog met naasten**
- **Veiligheid en lichamelijk welzijn**
- **Visie ontwikkelen (cfr. seksualiteit - grenzen)**
- **Open gesprekscultuur, lerende organisatie**
- **Infrastructuur (eigen kamer)**
- **Teamoverleg**
- **Procedures, intervisie, vorming**

Veranderingen ?

Inspecties 2015 – 2016 jeugdzorg

Over SGOG in voorzieningen

76 % beschikt over geschreven referentiekader

80 % beschikt over

Procedure voor preventie en detectie

Gepast reageren

Registratiesysteem

Belangrijk :

Zijn medewerkers voldoende op de hoogte en deskundig ?

Incidenten : meldingsplicht en evaluatieplicht in opvolging

aandachtspunten

Op korte tijd **veel aandacht** voor SGOG bij organisaties

Visie nog **meer concretiseren** in begeleidingstrajecten, huisregels etc...

Procedures soms onvolledig

Blijvend vertalen in hulpverlening

Permanente vorming en deskundigheid van **personeel**

Tot besluit

- Vlaams Welzijnsverbond zette SGOG reeds in 2004 op de agenda
- Advies SGOG was mee basis van (kwaliteits)regelgeving
- We engageerden ons en onze leden uitdrukkelijk
 - **SGOG vergt permanente en aanhoudende inspanningen**
 - **Beleid, koepel en werkveld samen ! Samen verantwoordelijk !**
 - **Pijnlijk, complex, niet aflatende inspanningen : zeker effect**
 - ✓ Zwarte pagina omgeslagen ???
 - ✓ Vooral residentiële zorg blijft risico en uitdaging, zeker nu !

**BEDANKT VOOR UW AANDACHT
WE ENGAGEREN ONS VERDER**

